

A n e t r æ e t

Nr. 85, maj 2022

ISSN: 1603 – 0281



En hyggelig billedaften ledet af næstformand Elo Jacobsen

Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening

Indhold

Generalforsamling.....	3
Fund af Aneguf.....	4
Gamle kort.....	5
Nyt fra Fotogruppen.....	6
Foreningsdug.....	6
Bog anmeldelse.....	7
Årets Bustur	8
En vestermarietreds erindringer.....	9

Kære medlemmer.

Så er endnu en vintersæson overstået og vi kan forhåbentlig se frem til en god og fredelig sommer.

Mange af medlemmerne vælger nok at lægge deres slægtsforskning på hylderne i løbet af sommeren, for så at starte op igen her til efteråret.

Men man kunne også bruge noget af tiden, hvor det alligevel ikke er vejr til udendørs arrangementer, på et fastsat projekt hvor man finder en ane i sin slægt, og undersøger mange af de muligheder man ikke bruger til daglig i sin slægtsforskning, det kunne give nogle uventede resultater.

Jeg finder det ofte spændende, at afsøge nye muligheder, og det giver også nye færdigheder inden for slægtsforskning.

Så vil jeg ellers gøre opmærksom på: "Bustur på Bornholm" den 27. august, se mere i bladet, tilmelding efter først til mølle princippet.

Så er Bornholmske Gårde klar i en prøveversion, ikke endeligt færdig, i kan tilgå siden her: <https://bornholmskegaarde.dk/> i skal bruge følgende brugernavn: bslfmedlem og password: forår2022, som skiftes med hvert blad.

Formand Hans Ressel

Dato	Program – Husk at sætte kryds i din kalender
Lørdag 27/8 kl. 10	Bustur på Bornholm. Afgang fra biblioteket
	Hold dig opdateret på https://bslf.dk/da/arrangementer.html

Rettelse:

Billedet af springvandet på torvet på forsiden af forrige nummer er fra 1908 og ikke som der stod 1903.

Tak til Niels Peter Rasmussen medl.nr. 042.91

Generalforsamling 2022

I beretningen måtte Hans Ressel konstatere at Coronaen havde sat foreningens arrangementer på en hård prøve. Alligevel var det lykkedes at holde enkelte arrangementer, og i det nye år, hvor alle restriktioner er faldet bort, var der kørt en masse foredrag med både slægts- og lokalhistoriske emner.

Caféerne

Der har været ringe tilslutning til Caféerne og hvis det skal fortsætte, må medlemmerne vise større interesse for det.

Bestyrelsen på 5-6 medlemmer står klar med kaffe og småkager, men når så kun et par møder frem, så man føler sig lidt til grin.

Caféen er beregnet til at du kan møde op og få personlig hjælp i bl.a. Ø-arkivet eller de baser man har tilgang til her på pc'erne.

Medlemstal

Efterårets kampagne gav 10 nye medlemmer, og i hele 2021 kom der 38 nye, så foreningen er i fremgang igen. Hans Ressel anbefalede at man tog interessererede med til et af vores foredrag. Det kan tit vise sig at give nye medlemmer.

Anetræet

Formanden takkede Jens Aagesen, redaktør af vores foreningsblad "Anetræet", for at sammensætte bladet, der udkom 4 gange i 2021.

Der var samtidigt en stor tak, til dem som har bidraget med artikler og andet til redaktionen, som dermed har været med til at skabe fundamentet til Anetræet.

Hans anbefalede at man fremover modtog bladet elektronisk for at spare på porto og tryk. Udgiften løber faktisk op i 68 kr. pr. medlem pr. år!

www.bs1f.dk

Hjemmesiden kører nu fint uden problemer, og vi har haft en lille million besøgende. Ganske godt og et flot vindue udad til.

Kures gårde-liste er klare, men også her har Coronaen sat sit præg og forsinket udgivelsen på sitet.

Hardisken

Vi har i løbet af vinteren opdateret foreningens harddisk med yderligere over 90 GB data, og vores faste fotograf kører på igen, efter at rigsarkivet har været lukket grundet Corona.

Nye mål

Vi fortsætter i samme stil som tidligere år hvad angår foredragsholdere i en blanding af lokale og udefra kommende. Vi vil måske arrangere en bus-tur eller to og derudover holde Slægtsforsker Cafeer og billedaftener som tidligere, hvis der er stemning for dette?

Formanden sluttede med en kæmpestor tak til alle, der har bidraget med arbejde til fælles gavn for foreningen.

Fund af Aneguf

Fie Ellebye, sekr.

Efter generalforsamlingen hold Flemming Vibe foredrag.

Flemming er en af de heldige, der finder en kiste oppe på loftet af forældrenes hus og der er en masse "Aneguf" i den, såsom dagbøger, breve og en masse andet.

Hans far, Rasmus Vibe, som var møller, er nok kendt af mange her på Bornholm. Han ejede grovvareforretningen på Lykkesvej 4 i Aakirkeby, som han købte 1. juni 1934 og havde det indtil sin død i 1965. Da var det blevet til Bornholms Korn. Senere BAF.

Rasmus Vibe har været udvandret af 2 gange til Amerika.

Første gang rejste han sammen med sin bror Anker og det var den 3. april 1913 med skibet Hellig Olau til New York, en rejse på 12 dage.

En anden bror Karl tog også afsted, men først den 9. april 1914.

Anker og Karl blev derover.

Rasmus returnerede i 1919, men tog afsted igen den 12. april 1923 med skibet United States.

I juni 1928 forlod han atter Amerika og var i Liverpool den 17. juni 1928, men kom tilbage til Bornholm igen. Han købte Agremølle i Nyker den 1. januar 1929 og solgte den igen den 16. juni 1933.

Den 1. juni 1934 købte han Lykkevej 4 i Aakirkeby. Det var en stor villa og

han var blevet 43 år, ja så må man jo have en husbestyrerinde og det blev Helvig Christiansen, der var 24 år. Rasmus var en tur i København, hvor han modtog et søndagsbrev den 28. maj 1937 fra hans bogholder Svendsen som skrev:

Frk. Kristiansen vil gerne vide om du kommer hjem først på ugen ellers rejser hun søndag aften. Hendes kæreste kommer søndag så rejser hun med ham, vil du ringe til hende i morgen eller send et søndagsbrev.

Noget må have ændret sig for den 14. juli 1938 blev de så gift i valgmenighedskirken Bethania.

De fik 4 børn: Paul, Helvig, Flemming og Bjarne (Han har senere ændret sit navn til Rasmus)



Lidt om Flemming:

Efter skolen søgte han frivillig militærtjeneste, det blev til 3 ½ år.

Den 3. august 1965 begyndte han på politiskolen og stoppede først her den 31. januar 2007.

Nu slår han sine folder, som frivillig kustode på Bornholms Tekniske Samling, som er en pragtfuld "legeplads", som han siger.

Gamle kort

Af Jens Aagesen

Med titlen "Et hus i Klemensker,
.... men hvilket hus?" holdt arkæolog
Anders Pihl den 26. februar, et flot foredrag om alle de bornholmske kort.
Ingen tvivl om Anders har sat sig ind i de kort der findes om Bornholm og øste beredvilligt ud af sin viden for os.



Arkæolog Anders Pihl

Original 1

Det ældste matrikelkort er fra perioden 1784-1818, og kaldes "Original 1-kort".

Oprindeligt bestod kortværket af 79 kortblade, men det har Anders nu samlet til et digitalt kort.

Hermed er Bornholm den første kommune i landet som kan præsentere et samlet "Original 1-kort".

Kortet viser ejerforholdene inden udskiftningen, 1825, 1838-1846, hvor gårdenes jorder ligger spredt rundt i sognet.

De bliver så senere samlet hvilket også fremgår af en ny Matrikelprotokol fra 1844.

Det gamle kort er tegnet med sort og matriklerne angivet med rødt. Efter udskiftningen er de nu angivet med blå.

Aktiviteter

Det gamle kort kan ved rullegarding afløses af nyere så man fx kan sammenligne udviklingen.

Her findes også de gamle ejerlavkoder. Markdele på Bornholm tilhørte ejerlavene og ikke sognet.

For koden 1370151 læses 137=Herred 01=sogn 51=ejerlav.

Kortet kan hentes på BRKs hjemmeside søg "Original 1".

Andre kort

Anders anbefalede flere andre kort fx:

- hkpn.gst.dk, (Hist. kort på nettet)
- historiske kort.dk
- ois.dk, (aktuelle ejendomsdata)
- brk.dk (geografiske kort)



Een ø - Eet kort på brk.dk

Nyt fra FOTO-gruppen

Af Elo Jacobsen

Nu er vi blevet færdige med at affotografere alle glasplader, negativer og billeder, som der lå i Ø-arkivet
– TROEDE VI!

Pressebilleder

Men, fotograf Carsten Buch har nu afleveret alle sine negativer fra dengang han var pressefotograf. Så nu har vi affotograferet ca. 8.000 negativer – de er fra perioden 1996-1999.

Hvornår de kommer op på nettet ved jeg ikke, men de er ikke omfattet af den samme aldersgrænse som portrætbilleder.

Ældre billeder

Nu har vi ”fundet” nogle gamle indkomster; det er billeder der er afleveret til museet, inden Ø-arkivet blev oprettet. Dem er vi i fuld gang med.

Polyfoto

Det går også fremad med indtastninger af de gamle protokoller fra Polyfoto.

Når de er færdigtastede vil de tilhørende billeder blive lagt op på

www.bornholmskebilleder.brk.dk.

Der er MANGE billeder!

Digitalisering af billeder.

Det er ikke mange der har taget imod tilbuddet om at få digitaliseret sine fotoalbum.

Jeg tror kun jeg har digitaliseret ca. 100 billeder.

Da jeg, til et bestyrelsesmøde nævnte, at jeg ville tilbyde at digitalisere medlemmernes billeder, sagde de andre:
”Du får nok at se til!” – men det gjorde jeg ikke.

Kom frisk, hvis I vil have jeres billeder digitaliseret, I må godt selv hjælpe til.

Mvh Elo Jacobsen.

30 49 26 51

elo.jacobsen@outlook.dk

Foreningsdug

Af Fie Ellebye, sekr.



Bestyrelsen tager jo en gang imellem ud til forskellige arrangementer, både her og i Sverige.

Vi vil jo godt gøre os rigtig ”synlige” og reklamere for vores dejlige forening.

Derfor har vi investeret i en flot dug, hvor vi så har fået:

”Tved Tryk og Broderi”

til at lave vores logo på dugen. Det har de gjort godt. Synes selv personligt, at det er rigtigt flot.

I kan se resultatet på billedet.

Boganmeldelse.

Af Jens Aagesen

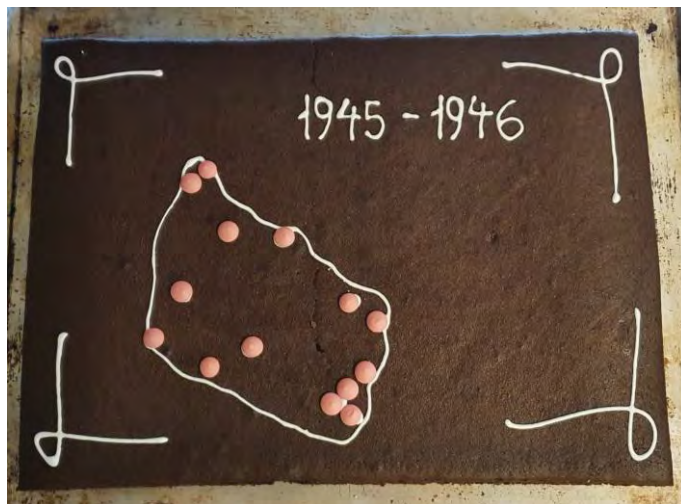


70 Erindringsglimt

Af Birgitte Borgen Müller Marcusen
200 sider. Rigt illustreret. Pris 275 kr.
Forlag: Hakon Holm Publishing

Det startede egentlig med et lille indlæg i Tidende, om Bornholms Befrielse i majdagene 1945 fra Birgitte. Hvor hun efterlyste andre til at offentliggøre deres erindringer om krigen på Bornholm, inden det var for sent. Hun blev hurtigt kontaktet af andre og til sidst var der til en hel bog bakket op af Ø-arkivet og Brian Christensen fra Hakon Holm Publishing. Den kom dog nærmest til at handle om Russertiden, hvor mange stadig levende i en høj alder har fået brændt stærke minder ind i deres barndom fra disse uniformerede fremmede. Det blev til 70 erindringer, de fleste førstehandsvidner, hvis oplevelser nu er blevet forevigt. Bogen nåede lige igennem trykmaskinen og klar inden årsdagen for russernes afrejse på 76 års dagen, 5. april. Dette blev fejret på Biblioteket, ved siden af Ø-arkivet, som slet ikke havde plads til de godt 75 fremmødte.

Bogen blev introduceret af forfatter, forlægger og museumsinspektør Jakob Seerup, der havde skrevet forordet. Derefter var der kaffe og kage. En stor kage markerede russernes årstal og de spredte lejre de havde på øen.



Lagkage med markering af de russiske lejre.

God opsætning

Redaktøren har haft stort held med at placere de mange illustrationer, så hver historie afslutter på en side. Det gør det behageligt at nyde hele tekst og billede hver for sig.



Birgitte havde travlt med at signere bøger

En helt igennem god bog, som også næste generation vil kunne få glæde af.

Bogen kan bl.a. købes via

<https://hakon-holm.dk/>



BUSTUR



MED CORONA FORBEHOLD

LØRDAG

D. 27. AUGUST 2022

KL: 10.00 – 17.00



VI MØDES VED Ø-ARKIVET



PLANEN FOR TUREN:

HEMMELIG, BORTSET FRA AT:



Vi spiser vores medbragte frokost
og
DER ER KAFFE ET ELLER ANDET STED PÅ ØEN.



TUREN KOSTER KUN 50 KR PR. MEDLEM



150 KR. FOR IKKE MEDLEMMER



Check om du/I er: Enkeltmedlemmer eller husstandsmedlemmer



BETALINGEN SKER VED BUSSEN.

TILMELDING SENEST DEN. 20. AUGUST 2022 TIL:

FIE ELLEBYE - sk@bslf.dk

Husk at skrive jeres medlems nr. på ved tilmeldingen.



Ejn vestermariahorra fortæller



Lars Peter Dahl, tidligere pedel på Knudsker Skole, fortsætter her sin fortælling om sin barndom på Nørregård i Vestermarie.

Jeg kørte ofte til ”Høker Anna” når de manglede tobak, snus eller andre småting. Det kunne jeg godt lide, for Anna eller hendes mor gav altid bolcher når jeg kom. Især Annas mor var sød. Hun havde Parkingsons syge og rystede over hele kroppen. Selv hovedet rystede fra side til side. Utroligt at hun kunne passe forretningen.



Den lille købmandsforretning i Tingsted

Jeg var altid bange når jeg kom med en kurv æg, for når hun talte dem op, troede jeg hele tiden hun ville tabe dem. Men hun klarede det altid. Skrive kunne hun kun når hun lagde hånden fast på disken. Alligevel var det ikke til at læse.

Søndagstur

Om sommeren eller måske mest om foråret, gik vi ofte på skovtur om søndagen. Alle var med både karle og piger, og ofte dem fra nabogårdene, dem mine ældre søskende var venner med.

Vi kunne være en flok på over tyve og hvor havde vi det sjovt.



Søndag eftermiddag på lyngen, Lars Peter til højre. Først gik vi og snakkede og nød naturen, men vi endte altid på Kirkelyengen, en stor åbning midt inde i skoven. Så blev der leget alle mulige sanglege og spillet bold.

Åen

Vi drenge skulle altid ned til åen, der løb lige ved siden af. Den var noget særlig, for midt i engen holdt den op! Der lå en kæmpe stenbunke og her forsvandt vandet, og så kom det først frem igen et stykke længere fremme. Der kunne vi få mange timer til at gå.



Tingsted å

Vi flyttede sten, og puttede små kviste i vandet og så skulle vi se hvis der kom først frem i den anden ende. Vi har vel fået mange våde bukser der, for stenene var jo glatte, og vi var

ivrige i vores leg. Vi prøvede også at stoppe hullerne hvor vandet løb ned, så steg det hurtigt og når vi så fjernede dæmningen igen, så fossede vandet igennem stenene så det sprøjtede til alle sider. Det så flot ud.



Lars Peter hejser flaget på Nørregård.

Fars fødselsdag

Den største og vigtigste dag på hele året var fars fødselsdag, den 15. maj. Den dag var det altid fint vejr, og så kom hele familien hjem. Børn og børnebørn og ofte nogle bekendte med. Sikke en fest!

Først drak vi kaffe eller chokolade med store lagkager og hjemmebagt. Derefter gik alle en lang tur i skoven, plukkede forårsblomster, løb rundt og legede og havde det dejligt.

Når vi kom hjem, skulle vi altid lege "salt og brød".

De mindste blev samlet ude på græsplænen, hvor de legede bro, bro brille, tyven-tyven og andre sanglege. Nogle af drengene skulle spille fodbold. Det foregik altid ved den vestre port. Den passede så godt til mål. Der var en larm og en grinen.

Alle havde det vidunderligt.

En gang imellem røg der en vinduesrude i vestre længe, men det gjorde ikke så meget når det var fars fødselsdag.

Aftensmad uden alkohol

Og så skulle der spises til aften. Jeg fatter ikke hvor der blev plads til alle, for der var over 50 mennesker, men alligevel plads og mad nok.

Og mors varme mad så alle hen til. Både store og små. Det var noget så lækkert.

Steg med fed brun sovs, hjemmelavet gelé og asier som kun mor kunne lave og så oven på en dessert. Uhm! Hvor det smagte.

Der blev aldrig serveret øl eller vin hjemme. Far var afholdsmand og holdt strengt på at der ikke måtte findes spiritus på gården.

Karlene fik det at vide når de fæstede sig, og jeg kan aldrig huske nogen har overtrådt det forbud.

Efter maden tyndede det noget ud i besætningen. De mindste blev lagt i seng, og det nød de. Det var sjovt at ligge mange i en seng.

Der var jo ikke senge nok så de kunne få hver en. De var godt trætte, så der blev hurtigt stille.

Dammen

De lidt større børn skulle ned og lege ved dammen. Det måtte vi ikke så længe de små var oppe. Skrænterne var ofte lidt fedtede, så det var farligt for de mindste. Men de lidt større fik

nu også ofte en vandtur, men det tog vi ikke så højtideligt. Det var jo fars fødselsdag.



Hugo, Asta, Inge, Signe, Rigmor og Lars Peter. Men somme tider kunne det knibe med at Hugo og jeg havde rent tøj til dagen efter. Det var brugt som skiftetøj. Vi legede med tømmerflåde og med små hjemmelavede skibe, og så fangede vi Karusser. Der var masser af dem. Vi puttede dem op i spande, men slap dem ud igen når vi ikke gad fange flere, så de ikke led overlast.



Dammen ved Nørregård

Vi skulle også altid konkurrere om hvem der kunne slå flest smut hen over vandet. Vi havde altid lommerne fulde af smutsten fra turen om eftermiddagen. De skulle være flade og så glatte som muligt.

Det var altid godt vejr den 15. maj, men ellers havde vi et godt alternativ, for den store lade var altid tom på det tidspunkt og det var alle tiders legeplads. Den var så stor at vi sagtens kunne spille bold der. Og så var der så mange skjulesteder, så det gik fint med en omgang "Salt og Brød"

Onkel Gustav og Tante Tilde

Jeg besøgte ofte familien der boede oppe ved Kirken, min tante og onkel boede på Vestergård, og der var også meget sjov at komme og lege. De havde en pragtfuld have og et stort drivhus med en masse tomater og andet godt. Onkel Gustav var også vældig flink og fuld af sjov, men Tante Tilde var jeg altid lidt bange for. Ikke fordi hun slog eller skældte ud, men man vidste aldrig rigtig hvor man havde hende. Hun skulle altid spørge os ud om alting. Det kunne jeg ikke rigtig lide. Men min fætter "Lille Gustav" han var herlig at lege med.

Mormor



Min Mormor boede lige overfor kirken. Hun var altid sød, men efter min mening alt for gammel.

Hun forstod os ikke rigtig, så det var så svært at snakke med hende, og så skulle vi altid have te, som hun lavede på en gammel russisk Samuvar. Den var også meget flot, men det smagte afskyeligt, så når jeg kunne se mit snit til det, skyndte jeg mig over på den anden side af vejen, for der boede min Faster Ellen.



Smedjen lige over for mormor ved siden af kirken.

Hun var gift med smed Sjøgren. Der var altid fest i gaden når man kom. Dels var Faster altid mægtig sød, og så var der jo også mine tre kusiner, Lisa, Ragna og Nina.

Vi legede så godt sammen og Faster var jo ikke smålig med opvarthningen, så det nød jeg rigtig.

På kirkegården

Nina var lige så gammel som jeg, så det var nok mest hende jeg legede med.

Vi gik ofte ind på kirkegården. Der var alle tiders skjul. Der voksede meget Efeu på muren og det gik mange steder ud over gravstenene og dannede små huler. Det var alletiders skjulesteder. Nina ville bare altid have at jeg skulle kysse hende når jeg fandt hende. Det

var jeg lidt flov over, men der var jo ingen der kunne se det, så jeg gjorde det bare. Hun var også så sød.



Spændende skjulesteder

Vi var ikke så populære hos graveren. Han var altid flink, men noget bestemt i stemmen når han sagde at vi skulle blive fra gravene.

Onkel Valdemar

Det var også spændende at hjælpe Onkel Valdemar inde i Smedjen.

Jeg fik lov til at trække blæsebælgen og prøve den store forhammer på det rødglædende jern.

Jeg kunne næsten ikke løfte den, så jeg beundrede Onkel meget når han tog den i en hånd og slog på jernet.

Han lærte mig hvordan man kan forme et stykke jern mens det er rødt. Det var meget spændende.

Faster Anna mistede hånden

Lidt nede ad Skovgårdsvejen boede min ældste Faster, Anna. Hun var gift med Onkel Tranberg.

Faster Anna var noget særligt, for hun havde som barn fået skåret hånden af i en hakkelsesmaskine og så var den sat på igen.

Godt nok sad den ikke helt lige, men hun kunne da bruge den til at støtte med og vi børn var imponerede.



Faste Anna og Onkel Peter Tranberg
Far havde engang fortalt historien:
En gang vi som børn skulle skære hak-
kelse, var de to til at dreje hjulet med
kniven rundt og Anna til at lægge i.
Da de havde fået god fart på hjulet,
satte Annas hånd sig fast i valserne og
blev trukket ind i kniven.
Før de fik stoppet, var hånden hugget
af. De skyndte sig ind til deres mor
med Anna og hånden.



Mens Bedstefar i en fart fik hestene
spændt for vognen, svøbte Bedstemor
armen og den afhuggede hånd ind i

nylavet kogødning og frisk spindelvæv
fra loftet.

Så kørte de lige så stærkt hestene
kunne løbe ud til Rønne til doktoren.

Han satte hånden på.

Og miraklet skete. Den voksede fast.
Dette er ikke en skrøne, men er virke-
lig sket for over 100 år siden.

Fars bror Valdemar

Længere nede på vejen, på Egebo, bo-
ede min Fars yngste broder Valdemar
og Tante Anna.

Onkel Valdemar var skorstensfejer og
altnuligmand. I mine øjne kunne han
alt. Så jeg fik lov til at prøve lige hvad
jeg ville når jeg var på besøg.



Egebo

Han kunne lave de fineste ting når han
stod ved sin høvlebænk.

Råbukken Laus

Han havde også en rigtig levende rå-
buk, der hed Laus. Den havde som lam
sat sig fast i et hønsenet og brækket
benet.

Onkel havde befriet den og taget den
med hjem og plejet den så den blev
helt tam.

Det vil dog sige, der var ingen fremmede der skulle prøve at komme ind på gårdspladsen for så fik de hornene at føle. Den var en rigtig vagthund!



På gårdspladsen vogtede Laus

Jeg har selv prøvet at få Lauses horn i bagdelen og det var slet ikke rart, men når man først var kommet ind, og Onkel havde sagt at vi godt måtte være der, så kunne vi godt lege med ham. Han elskede at vælte os omkuld og så træde på os med forbenene. Han kunne også springe meget højt. Det skete somme tider i brunsttiden at han sprang over hegnet og forsvandt ud i skoven for at finde sig en kæreste. Men han kom altid hjem igen.

Egen tobak

Onkel Valdemar var ekspert i at lave tobak under krigen, han avlede det selv, tørrede og luftede det, så pressede han det mellem et par brædder med skruetvinger på og når det havde ligget der et stykke tid, finskar han det med en høvl.

Derefter blev det krydret med forskellige ting. Blandt anden Tantes fine blommesyltetøj.

Det blev en meget fin tobak.

Den smagte i hvert fald bedre end den man kunne købe.

Jeg fik altid et stop på en af Onkels mange piber.

Selv brugte han næsten altid en meget itubrændt pibe. Den smagte bedst sagde han.

Tante Anna morede sig meget når Onkel og jeg sad og dampede på hver sin pibe.

Bjergebakkerne

Midt imellem Kirken og Nørregård ligger Bjergebakkerne. Det er et vidunderligt stykke natur.



Store bautastene

Henne ved Store Bjergegård står en masse bautastene, og klippen springer frem overalt.

Der er en masse æbletræer, og om foråret når de blomstrer må jeg altid derop. Det er så smukt og så er der en duft af forår og vild natur.

Neden for i en lavning er der en lang dam og der er altid vildænder. De rugede altid der i min barndom.

Nu om stunder ser jeg det aldrig mere. Der kommer nok for mange mennesker.

Der vokser også en masse vilde blomster. Blandt andet en dejlig malurt, nok den der er allerbedst til bitter.

På den anden side af Lille Bjerpegård og Kirkevejen er der også et stort areal med klipper og lyng og enebær. Der gik altid en masse får og så var der en masse småfugle, især lærker og gulspurve.

Det var i grunden mærkeligt, for der var også et stort Stenbrud, hvor de ofte sprængte. Men det rørte dem ikke.



Bjergebakkens stenbrud

På den anden side af stenbruddet lå Hakkeledgård. Der boede Klausen Vest og hans kone Ottomine. Hun var en skrap dame.

Jeg kan huske en gang jeg var der, så skulle karlen hente brænde ned fra loftet, men om han ikke rigtig gad ved jeg ikke, men han sagde i hvert fald at han ikke kunne komme igennem loftslemmen.

Nå, sagde Ottomine, så skal jeg hjælpe dig!

Jeg skal lige fortælle at hun var meget stor og meget svær.

Men hun kravlede op på loftet, det var så råddent at så snart hun trådte op,

brasede det itu og Ottomine faldt igennem.

Som ved et mirakel slog hun sig næsten ikke.

Vendte sig om mod karlen og råbte: "Har du så hul nok!!

Det var jeg imponeret over.

Karlen skyndte sig at hente brænde.

Han skulle ikke brokke sig mere.



Hakkeledgård set fra vejen

Hun var altid meget sød når jeg kom. Så skulle vi have kage med flødeskum på. Hun elskede søde sager og lavede dejligt saftevand.

Skolen

Jeg gik i Tingsted Skole. Den lå ikke så langt fra os, vel et par kilometer. Men skulle man følge en vej, var der dobbelt så langt, så skulle man nemlig ad Kongstubevejen op til Tingsted-købmanden, tilbage ad Tingstedvejen til Skolen.



Tingsted Forskole

Skolekæreste

Den vej benyttede jeg kun de første år og det kun fordi jeg fulgtes med Købmandens datter Ruth Skov.

Hun var min skolekæreste. For det første var hun meget sød og for det andet var hendes Mor altid så flink.

Jeg fik ofte et kræmmerhus fyldt med bolcher, når jeg havde fulgt Ruth hjem. De flyttede dog snart og overtog Hotel Boderne, og så var den herlighed forbi.

Spændende genvej

Det var meget nærmere at følge Tingstedåen, op over Kattebakkerne imellem Tingstedgård og Kæmpegård op til Skolen.

Men den vej var der mange strækninger hvor der hverken var vej eller sti, men det passede mig udmærket for her var en fantastisk natur.

Det var en oplevelse at gå her hver dag.

Åen snoede sig igennem en eng med masser af tornekrat og anden bevoksning.

Der var masser af fuglereder, nogle gange kendte jeg en snes stykker.

Andemor havde også sin rede i engen.

Den var så godt gemt at man skulle være heldig at finde den. Den var godt camoufleret.

Der var også en masse kryb. Snoge, stålorme og springfrøer.

Ormene skulle man være heldig for at få øje på, men frøerne var overalt. Det var sjovt at se de små fyre springe over en meter.

Engen var skyld i at jeg ofte kom for sent til skolen.

Læreren skældte også ud, men han slog mig ikke, for far sad i skolekommissionen. Ja, sådan var det dengang. Jeg sagde heller ikke hvorfor jeg kom for sent, de andre børn ville bare grine ad mig. Så det blev min egen hemmelighed.

Kun Olaf fra Pilegård vidste det. Vi fulgtes nemlig ofte ad.

Ødelagt natur

Der var også en hel masse vilde blomster i engen. Man kunne blive helt sialig ved bare at gå at kigge på dem.

Der findes ikke en dyrket have, der kan blive tilnærmelsesvis så flot, og så var der en duft så dejlig. Jeg kan somme tider drømme mig tilbage til min barndoms eng.

Men desværre er den ikke den samme mere.

Noget er dyrket op, noget beplantet med grimme graner, som slet ikke passer i det miljø.

Flere steder har man kørt med en stor traktor og smidt sten og andet affald ned.

Det er meget trist at se, men jeg går alligevel en gang imellem.

På skøjter

Om vinteren løb vi på skøjter på engen.

Der var masser af små vandhuller, de var kun ca. en halv meter dybe, så der skete ikke så meget hvis vi faldt

igennem isen.

Så var det mere farligt ved tøbrud, da kunne vi somme tider være så meget vand, at det lignede en flod.

Især efter de hårde isvintre.

Jeg forstår ikke at min far og mor turde lade mig gå den vej, for det var ligefrem livsfarligt hvis jeg var faldet i vandet.

Strømmen i åen var så stærk, så der var ingen chance for at komme op igen, men det var utroligt spændende og jeg vidste lige præcis hvor jeg kunne komme over.

På ski i skole

I snevintrene kunne vi kun komme til skole på ski. Det var meget sjovt. Det tog ikke ret lang tid, for så løb vi lige over alle markerne.



En 5 meter høj snedrive i 1939

Når vi skulle hjem løb vi lige ned til åen der var en vældig skibakke. Vi kunne løbe helt oppe fra Kæmpegård og ned til åen. Der havde vi lavet både slalom-baner og skihop.

Om søndagen var der fyldt af mennesker. Store og små om hinanden.

Jeg kan aldrig mindes nogen blev mobbet, de store tog hensyn til de små kælker og hjalp dem med at komme op på bakken igen, det var jo en lang tur helt nede fra åen og op.

Der var nogen knækkede ski en gang imellem og nogen blå mærker når man væltede med en kælke eller ikke kunne klare skibakken, men der skete aldrig nogen større uheld, og snedkeren lavede gerne nogle nye ski.

Usikker å

Det værste var at der somme tider lå så meget sne over åen så man ikke kunne se hvor den var. Så skete det at jeg faldt igennem og pladask ned i vandet. Det var en kold omgang. Så det var bare om at komme hjem og få tørt tøj på og noget varmt at drikke.

Hul på isen til gæssene

Der var forresten også engang vi havde hugget hul på isen i dammen, for at gæssene kunne få sig en svømmetur. Vi troede det var frosset til igen, men da vi løb og legede kom jeg ud på vågen og lige pludselig var jeg væk og ind under isen.

Jeg glemmer det aldrig. Det var ligesom en evighed.

Jeg syntes jeg var længe under vand. Alting var så lyst.

Men så svømmede jeg hen til noget der var sort og det var min redning, for det var vågen.

De andre fik mig op i en fart.

Det hele havde kun varet under et halvt minut, men hvor blev jeg bange! Altså bagefter.

Ikke så længe jeg lå i vandet, og mærkeligt nok var det slet ikke koldt.

I skole i 7 år

Vi gik et år i første og to år i anden, tredje og fjerde klasse.

I første var vi kun 3 drenge mod 12 piger. De to andre drenge var syge det meste af tiden, men det nød jeg godt af. Jeg fik altid slik af pigerne og de skulle altid sidde ved siden af mig i timerne.

Det var lidt besværligt, også i frikvartererne. Vi skulle altid lege tøselege. Det var ikke altid jeg gad.

Så gik jeg ind til lærerinden. Der fik jeg lov til at sidde og læse eller kikke i hendes eventyrs bøger. Dem havde hun mange af som hun læste for os.



Lærerinden hed fru Mattsson. Hun var utrolig stor, både i højde og omfang, men sød og venlig.

Det værste ved hende var at vi altid skulle stå og gnide hendes fingre når hun læste historie for os.

Hun har vel haft gigt eller frost i dem. De var meget tykke.

Jeg syntes det var uappetitligt at stå der og gnide, men jeg var jo nødt til det hvis jeg skulle gøre mig håb om at låne hendes dejlige bøger.

Noget for noget.

Leg i frikvartererne

I anden klasse blev det noget helt andet. Der var mere lige fordeling mellem piger og drenge. Det blev meget sjovere. Nu kunne jeg rigtig lege i frikvartererne.

Vi spillede fodbold, stikbold og langbold.

Vi havde også en masse andre sjove lege. Vi spillede fx Pind og med kugler, og så drillede vi tøserne.

Det kunne de for resten vist godt lide, for når vi ikke gjorde det, kom de altid og generede os til vi løb efter dem.

Piger havde svært ved selv at lege. De havde det altid bedst når de måtte lege med os.



Tingsted Hovedskole

Lærer Kofoed

I tredje klasse flyttede vi over til lærer Kofoed. Det var lidt mere barskt.

Jeg havde den fordel at far sad i skolekommissionen, så han sagde ikke så meget til mig.

Men børn fra småkårshjem havde det ikke altid lige rart. Jeg kan huske en

dreng, Helge der gik på sidste årgang i skolen.

Han skulle køre mælk om morgenen før skoletid, derfor kom han ofte lidt for sent.

Så skulle han have en på kassen.

En dag læreren slog ud efter ham, greb han hans hånd og holdt den fast!

Lige meget hvor meget Kofoed vred sig kunne han ikke få hånden fri før drengen slap.

Siden den dag sagde han aldrig noget når han kom for sent.

På mange måder var Kofoed meget flink, men han havde lidt svært ved at beherske sig.

Det var nok heller ikke lige let altid at styre sådan en flok som os.

Øse sne for læreren

En gang havde han sat mig og en anden til at øse sne. Han havde kun en skovl så jeg fik en spade.

Skaftet var pilråddent, så det knækkede med det samme. Så skreg han op!

Det var bare fordi jeg ikke gad!

Det havde jeg gjort med vilje!

Han langede så ud efter mig, men jeg dukkede hovedet og så hamrede han hånden ind i dørkarmen.

Efter udtrykket i hans ansigt at dømme, så havde det gjort ondt i mit hoved, hvis han havde ramt.

Der skete ikke mere.....

Kun kneb det for ham at skrive i den næste time.



Tingsted-ungerne:

Lars Peter
Hugo - Karl - Rigmor
Kamilla - Jørgen - Thomas



(Lars Peter fortæller mere i næste nummer...)

Åbningstider Bornholms Ø-Arkiv:

Mandag:	10:00 – 15:00
Tirsdag:	Lukket
Onsdag:	Lukket
Torsdag:	10:00 – 15:00
Fredag:	10:00 – 13:00

Foreningens Facebooksgruppe:

”Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening” er en lukket gruppe kun for medlemmer.

Du kan få godkendt din ansøgning, hvis du skriver dit medlemsnummer på anmodningen.

Foreningens hjemmeside:

www.bslf.dk

Afsender: Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening, Storegade19a, 3790 Hasle, DK

Bestyrelsen

Formand: Hans Ressel

Tlf.: 30 13 81 82

E-mail: fm@bslf.dk



Næstformand: Elo Jacobsen

Tlf.: 30 49 26 51

E-mail: nf@bslf.dk



Kasserer: Tonni Jørgensen

Tlf.: 56 96 45 58

E-mail: ks@bslf.dk



Sekretær: Fie Ellebye

Tlf.: 24 93 15 15

E-mail: sk@bslf.dk



Best. Medl.: Susanne Ressel

Tlf.: 56 95 81 82

E-mail: 1bm@bslf.dk



Best. Medl.: Jørgen Elleby

Tlf.: 42 19 90 91

E-mail: 2bm@bslf.dk



Best. Medl.: Palle Pedersen

Tlf.: 40 30 92 83

E-mail: 3bm@bslf.dk



Suppleant: Erik Hørringsen

Tlf.: 25 72 25 84

E-mail: 1s@bslf.dk



Suppl: Henning Wismann

Tlf.: 51 50 81 76

E-mail: 2s@bslf.dk



Anetræet

Redaktionen afsluttet 01. maj



Redaktør

Jens Aagesen

Erfaringer og artikler du synes kunne have interesse for os andre, sendes til:

red@bslf.dk